

ภาคผนวก

คัดมาจาก กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การ
เกษตร. 2531. แนวทางการดำเนินงานในการจัดหมู่บ้านป่าไม้. กรุงเทพฯ :
กรมป่าไม้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1.3 เพื่อจัดที่ดินให้เกษตรกรผู้ไม่มีที่ทำกิน และผู้ที่เข้าไปบุกรุกทำกินกระจัดกระจายอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ให้ได้มีที่อยู่ที่ทำกินรวมกันเป็นหลักแหล่ง เพื่อความมั่นคงในการให้บริการด้านต่าง ๆ โดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

1.4 เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายแผ้วถางพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มิให้ขยายตัวต่อไป

2. หลักการดำเนินงาน

2.1 จัดให้ราษฎรที่บุกรุกเข้าไปในบริเวณป่ามาอยู่ในบริเวณเดียวกันนอกเขตตำบล อำเภอ โดยรวมกันเป็นกลุ่มมีหัวหน้าและคณะกรรมการของกลุ่ม โดยคัดเลือกกันเอง และบริหารงานกันเอง

2.2 รัฐจะจัดที่ดินให้ครอบครัวละไม่เกิน 15 ไร่ โดยมีให้กรรมสิทธิ์แต่ให้สิทธิครอบครองถึงทายาทโดยทางกรรมได้เป็นการถาวรตลอดไป เพื่อป้องกันมิให้นายทุนเข้ามาครอบครองโดยวิธีกว้านซื้อ ครอบครัวเหล่านี้กรมป่าไม้จะออกใบอนุญาตชั่วคราวให้อยู่อาศัยในเขตป่าสงวนได้ และจัดตั้งในหมู่บ้านป่าไม้ โดยวิธีชักชวนและชี้แจงให้ราษฎรเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ

2.3 ในเขตหมู่บ้านป่าไม้ กรมป่าไม้และส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องจะช่วยเหลือราษฎรในด้านการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสม รวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำ การสร้างทางลำเลียง การสร้างโรงเรียนและสถานอนามัย สินเชื่อเพื่อการเกษตร ตลอดจนในด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และในด้านที่อยู่อาศัยด้วย

2.4 ในบริเวณรอบ ๆ หมู่บ้านป่าไม้รัฐจะจ้างแรงงานจากหมู่บ้านป่าไม้ให้ปลูกต้นไม้ในอัตราค่าจ้างที่เป็นธรรม

2.5 ในระยะต่อไป เมื่อหมู่บ้านป่าไม้ตั้งตัวได้ และมีความเป็นปึกแผ่นแน่นอนแล้วจะแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรต่อไป ในความอุปถัมภ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และได้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่นเดียวกับสมาชิกสหกรณ์ทั่วไป โดยกรมป่าไม้จะออกใบอนุญาตให้เช่าเนื้อที่ป่าระยะยาวตามความจำเป็นแก่สหกรณ์การเกษตร

3. การดำเนินงาน

การดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติในหมู่บ้านป่าไม้แบ่งออกได้เป็น 2 ระยะ คือ

3.1 ระยะที่ 1 เป็นระยะดำเนินงานก่อนเริ่มโครงการ

3.1.1 การคัดเลือกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เป็นการเสนอแนวทางการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติในหมู่บ้านป่าไม้ โดยหน่วยราชการต่าง ๆ หรือจากการเรียกร้องต้องการของราษฎรเองให้กรมป่าไม้พิจารณา

3.1.2 การตรวจสอบสภาพพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเบื้องต้น หลังจากกรมป่าไม้ได้รับเรื่องราวจากข้อ 3.1.1 แล้ว ก็จะดำเนินการตรวจสอบสภาพพื้นที่เบื้องต้น โดยเจ้าหน้าที่ป่าไม้เขตท้องที่เจ้าหน้าที่และเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับพิจารณาความเหมาะสมในการจัดหมู่บ้านป่าไม้ ตลอดจนความเห็นของป่าไม้เขตและจังหวัดท้องที่ในการจัดหมู่บ้านป่าไม้ เมื่อคณะเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบสภาพป่าไม้เขตและจังหวัดเจ้าของท้องที่ให้ความเห็นตรงกันว่า สมควรจัดหมู่บ้านป่าไม้ก็จะดำเนินการต่อไปตามข้อ 3.1.3

3.1.3 การจัดทำแผนงานหลักของโครงการ เป็นการสำรวจรายละเอียดของพื้นที่ ตลอดจนสำรวจสภาพเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรในพื้นที่โครงการ พร้อมกับกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนแม่บทของโครงการในระยะเวลา 5 ปี สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้เกี่ยวข้องให้เป็นข้อมูลในการศึกษา เพื่อดำเนินงานตามโครงการต่อไป

3.2 ระยะเวลาที่ 2 เป็นระยะดำเนินงานของโครงการตามแผนงานหลัก ซึ่งประกอบด้วยกระทำการดำเนินกิจกรรมหลัก 2 ประการดังนี้

3.2.1 การจัดหมู่บ้านป่าไม้

3.2.2 การดำเนินงานด้านอื่น ๆ ได้แก่ การปลูกฟื้นฟูป่า ป่าชุมชน และการช่วยเหลือราษฎรในหมู่บ้านป่าไม้

4. การจัดหมู่บ้านป่าไม้ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับราษฎรที่อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติในรูปหมู่บ้านป่าไม้ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินงานดังนี้

4.1 การสำรวจพื้นที่ถือครอง เพื่อให้ทราบถึงจำนวนของราษฎรที่เข้าไปยึดถือครอบครอง แล้วยกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติรวมถึงสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของราษฎรและครอบครัว ซึ่งจะเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์ที่จะได้รับการจัดที่ดินให้อยู่ตามโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติในรูปหมู่บ้านป่าไม้และเป็นแนวทางในการจัดที่ดินให้เพียงพอกับจำนวนราษฎร

การดำเนินงานประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ

4.1.1 การลงทะเบียน เพื่อให้ทราบจำนวนราษฎรที่ครอบครองพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

4.1.2 การนำชี้ที่เป็นการตรวจสอบว่าราษฎรมีที่ดินอยู่ในครอบครองจริงหรือไม่และมีเท่าไร

4.1.3 การพิจารณาผู้มีสิทธิ์ตามคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของผู้ได้รับการจัดที่ดิน โดยคณะกรรมการบริหารโครงการ

5.3.2 ด้านการอนามัย จะดำเนินการประสานงานกับกระทรวงสาธารณสุข เพื่อจัดตั้งศูนย์อนามัยขึ้นในบริเวณพื้นที่โครงการ หรือขยายศูนย์อนามัยเดิม เพื่อราษฎร ในหมู่บ้านป่าไม้ได้ใช้บริการอย่างทั่วถึง

5.3.3 ด้านการศึกษา จะดำเนินการประสานงานกับการประถมศึกษา ส่วนจังหวัดเพื่อจัดตั้งโรงเรียนในบริเวณพื้นที่โครงการหรือขยายโรงเรียนเดิมในบริเวณใกล้เคียง พื้นที่โครงการเพื่อเป็นสถานศึกษาของบุตรธิดาของราษฎร ซึ่งอาศัยในหมู่บ้านป่าไม้

5.3.4 ด้านการเงิน จะดำเนินการประสานกับธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร หรือแหล่งการเงินอื่น ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรในด้านการเงิน ต่อไป

นอกจากการช่วยเหลือข้างต้นแล้ว ในปัจจุบันกรมป่าไม้ได้ดำเนินการส่งเสริม พัฒนาอาชีพด้านป่าไม้ โดยการเพาะกล้าไม้เพื่อแจกจ่ายให้ราษฎร นำไปปลูกเป็นไม้แนวรั้ว ไม้กั้นลม ปลูกในระบบป่าไม้-เกษตร ตลอดจนส่งเสริมให้มีการเลี้ยงผึ้งในหมู่บ้านป่าไม้

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินงานตามโครงการปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติในรูปหมู่บ้านป่าไม้จะมี ประโยชน์ดังนี้

- 6.1 เพิ่มความมั่นคงให้กับพื้นที่ในบริเวณนั้น
- 6.2 ทำให้ราษฎรได้มีที่อยู่และที่ทำกินเป็นแหล่ง เกิดกำลังใจและมีชีวิตดีใน การประกอบอาชีพ สะดวกในการให้การพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 6.3 แก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยจะสามารถระงับยับยั้ง การบุกรุกทำลายป่า และสงวนพื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่ไว้ นำพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมที่เป็นแหล่งต้น น้ำลำธารรวมทั้งที่ซึ่งไม่เหมาะสมแก่การเกษตรกรรมมาปลูกฟื้นฟูป่าให้กลับฟื้นคืนดีขึ้น
- 6.4 ยกกระตือรือร้นทางเศรษฐกิจของราษฎร ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการ โดยปรับปรุงสภาพการทำเกษตร และการซื้อขายผลผลิตโดยความเป็นธรรม เพิ่มรายได้ แก่ราษฎรในการรับจ้างแรงงานปลูกป่าทำให้ราษฎรมีงานทำแน่นอน
- 6.5 ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของราษฎร ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่โครงการให้ มีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น โดยมีการศึกษาและการสาธารณสุขเช่นเดียวกับชุมชนอื่น

**ห้องสมุด
มหาวิทยาลัยขอนแก่น**